

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN.

Mededeelingen van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen.
Maatschappij zonder Winstbejag.

TWEEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT.

De leden ontvangen de mededeelingen gratis
Jaarlijksche bijdrage voor het lidmaatschap :
12 frank

Redaktie: F. Van Es, Brabantstr.
29, Aalst.
Postcheckrekening 2043,98.
P. Luyckx, Gent.

Prijs per n^o: 3 fr.
Abonnementsprijs
buitenland: 3 belga's

De Tentoonstelling van het Volkstooneel te Gent.

"Folklore is een der zomergenogens van de Belgen geworden. Er gaat geen vakantie meer voorbij, of zij staat, hier of daar, in het teken van een folklore-tentoonstelling, die jaar aan jaar, meer belangstelling wekt onder al de lagen der bevolking. „

Zoo vangt K. VandeWoestyne zijn reeks van vier artikels: *Folklore te Gent*, aan, gewijd aan onze tentoonstelling van verleden jaar en verschenen in *De Nieuwe Rotterdamse Courant* (26 Juli, 28, 29, 30 Augustus 1927). Dit jaar zijn zijn woorden nogmaals bewaarheid geworden. Folklore-tentoonstellingen werden ingericht in tal van gemeenten van ons land, o. a. te Assche, te Grimbergen, te Gheel,

Onze bond hield bij gelegenheid der Gentsche kermis zijn tweede tentoonstelling, ditmaal gewijd aan het volkstooneel in Oost-Vlaanderen. De bedoeling van de inrichters was een algemeen overzicht van het leven der Oostvlaamsche rederijkerskamers en tooneelmaatschappijen in de vorige eeuwen, inz. de XIXe, te geven. Gemis aan belangstelling in de provincie, alsook gebrek aan geldmiddelen, zijn de oorzaak, dat wij uitsluitend een beeld van het Gentsche volkstooneel te zien kregen. Niettegenstaande dit voorbehoud mag de tentoonstelling nochtans uiterst geslaagd heeten en ze genoot dan ook een algemeen bijval.

Eerst en vooral een woord van hulde en dank aan de inrichtende commissie : den konservator E. H. G. Célis, de hh. Trefois, Verlodt, De Raedt, Coppejans, Speltinck, Luyckx, en in 't bijzonder aan den grijzen, doch onvermoeibaren archivaris van " De Fonteyne „, den h. Woedstad, alsook aan den portier van het museum, C. De Jaegher ! Ook dank aan Prof. P. Bergmans, hoofdbibliothekaris, en Dr A. Apers, bibliothekaris der Hoogeschool, aan Dr Nowé, archivaris der stad, voor het in bruikleen schenken van de rijke verzameling oorkonden betreffende de oude rederijderskamers, aan den h. Van Wonterghem, lid van de stedelijke commissie van den Kon. Nederl. Schouwburg, aan de verschillende deelnemende tooneelmaatschappijen : " Geluk in 't Werk „, " Mariakring „, " Multatulikring „, " Tot Nut en voor 't Goede „ !

Zaterdag, 14 Juli, te 3 uur, greep de plechtige opening van de tentoonstelling plaats. De heer Minister van Kunsten en Wetenschappen, Mgr Coppieters, bisschop van Gent, de h. Cnudde, schepen en volksvertegenwoordiger, hadden zich laten verontschuldigen. Onder de aanwezigen dienen vermeld : de h. Vander Stegen, burgemeester, schepenen Carpentier en Mej. Boonants. Mevr. De Keyser-Buysse, gemeenteraadslid, kanunnik Vanden Gheyn, konservator A. Van Werveke, Prof. Bergmans, G. Martens, letterkundige en hoofdman van " De Fonteyne „, A. Marinus, sekretaris van den Provincialen Dienst voor folkloristische Navorschingen van Brabant.

Voorzitter Prof, Dr P. De Keyser sprak volgende rede uit :

Heer Burgemeester,
Dames en Heeren,

Voor de tweede maal, sedert de stichting van den Bond van Oost-Vlaamsche Folkloristen in 1926, hebben wij de eer en het genoegen U allen een hartelijk welkom toe te roepen bij de opening van deze nieuwe tentoonstelling, ingericht door den Bond.

Bis repetita placent ! De verhoopte, maar niettemin ongehoorde, bijval van de eerste tentoonstelling van verleden jaar heeft ons den noodigen overmoed geschonken, ofschoon onze hulpmiddelen zeer bescheiden bleven, deze tweede proef te

wagen, die, in onze gedachten, traag, maar zeker, leiden moet tot de definitieve inrichting van het Gentsche Museum voor Folklore.

We durven de hoop koesteren dat ze, evenals de eerste, in den smaak zal vallen zoowel van de kenners als van het groote publiek, want voor de leerzucht en het genoegen van beiden werd door de tentoonstellingskommissie gezorgd.

Ten behoeve van den eersten hebben we deze tentoonstelling in het teeken geplaatst van het nationaal volkstoneel, een initiatief, dat we hoofdzakelijk te danken hebben aan een onzer eerste en meest verdienstelijke, helaas thans overleden, eereleden, den Heer J. Speltinck, in leven bestuurder van het "Volksbelang. „

Voorzeker zou het ons aangenaam geweest zijn, indien wij het programma, dat we met dit doel hadden ontworpen, in alle bijzonderheden hadden kunnen uitwerken, maar de beperktheid onzer middelen heeft ons gedwongen thans met een zeer voorloopige rangschikking vrede te hebben.

Behalve de talrijke voorwerpen: vlaggen, vaandels, kartels, blazoenen, juweelen, eeremetalen, borstbeelden, portretten, enz. die aan het opgewekt tooneelleven van onze stad en onze provincie gedurende de laatste eeuwen herinneren, ligt hier voor de eerste maal kostbaar studiemateriaal tentoongesteld, waarvan de talrijke belangstellenden in schouwburg- en tooneelleven ongetwijfeld zullen genieten.

De tegenwoordige Gentsche en provinciale tooneelverenigingen, die hier zoo glansrijk aan deze tentoonstelling deelnemen, zullen het ons niet ten kwade duiden, dat we in dit verband vooral de namen vermelden van twee oude tooneelmaatschappijen: "Broedermin en Taelijver „ en "de Fonteinisten „, die, vooral in de 19de eeuw, een rol van beteekenis hebben gespeeld niet alleen te Gent, maar in gansch het Vlaamsche land.

Hier berusten hunne banieren, hunne juweelen, hunne trofeeën en lauweren ten aanschouwe van een dankbaar nageslacht, dat zijn groote mannen op tijd en stond wenscht te herdenken en te vereeren.

En die vereering zal wel in 't bijzonder gaan naar den man, die in het midden van de 19de eeuw het tooneelleven te

Gent en men mag gerust zeggen in het Vlaamsche land heeft beheerscht, naar Hippoliet Van Peene, den onsterfelijken dichter van den Vlaamschen Leeuw.

Met recht heeft de Koninklijke Hoofdkamer van Rhetorica : de Fonteyne, de voornaamste inrichtster van de Tooneeltentoonstelling in den persoon van haar onvermoeibaren en eeuwig-jongen archivaris, den Heer A. Woedstad, de beeltenis van den grooten Gentschen tooneelman, den levenwekker van het Vlaamsche tooneelleven van zijn tijd, naast Jan-Frans Willems en Karel-Lodewijk Ledeganck in het Pantheon van de Vlaamsche Herleving geplaatst.

De geschiedenis van het tooneel, schreef Prosper Claeys in zijn " Histoire du Théâtre à Gand „ is de geschiedenis van de zeden en gebruiken van een volk :

" Si le goût des jeux scéniques est général à tous les peuples et si le théâtre constitue une institution régulière chez ceux arrivés à un certain degré de civilisation, il est évident qu'étudier les annales du théâtre c'est se rendre compte des goûts et des habitudes de la population. C'est analyser sa culture morale, artistique et intellectuelle. C'est apprendre à connaître les tendances de l'esprit public, son impressionnabilité, la nature et les caractères distinctifs des sentiments qui l'animent. Tel menu détail sur une représentation dramatique fournit des données aussi précieuses que circonstanciées, sur les mœurs ainsi que sur les habitudes du temps et de la localité. „

Daarom hebben we het niet misplaatst gevonden, met het oog op het groote publiek vooral, het folkloristisch kader van de geschiedenis van het volkstooneel extra te verzorgen.

Diegenen, die verleden jaar onze eerste tentoonstelling met een bezoek hebben vereerd, zullen met genoegen onze aanwinsten aanstippen, die zich niet beperken tot enkele voorwerpen, maar zich uitstrekken tot heele verzamelingen en " ensembles. „ We hebben ons voorgenomen geen namen van bestuursleden te noemen en we zullen aan dat voornemen getrouw blijven, maar het is nochtans mijn plicht als voorzitter van den Bond bij deze gelegenheid de anonieme, maar bewonderenswaardige " werkers „ van de tentoonstellingskommissie te huldigen om hunne schitterende prestaties. Ze offerden

volkomen belangloos tijd en geld op, om met kunst- en vliegwerk het schilderachtig verleden aan de vergetelheid en miskenning te onttrekken.

Aan hen hebben we den typischen oud-Gentschen kruidenierswinkel, de niet minder typische herberg, de afdeelingen van het landelijk leven en de St. Niklaas-, Kerstdag- en Driekoningengebruiken en zooveel andere belangwekkende bijzonderheden van deze tentoonstelling te danken.

Ook de talrijke begiftigers komt een woord van dank toe, want zij ook hebben mogelijk gemaakt dat, met een door de algemeene bezuinigingspolitiek veroorzaakt minimum van officiële steungelden, toch menig kostbaar stuk en zelfs een eenige verzameling spekulatievormen kon worden aangekocht, die anders rijk-gesubsidiëerde buitenlandsche musea waren gaan verrijken.

Bij voortdoring hebben we steun en tegemoetkoming mogen ondervinden van tal van openbare lichamen, waaronder eenige, te zeldzame, Oostvlaamsche steden met de stad Gent aan de spits, den Staat het Provinciaal Bestuur, het Stedelijk Archief, de Universiteitsbibliotheek, den Koninklijken Vlaamschen Schouwburg, enz., waarvoor wij in naam van den Bond aan de hier aanwezige vertegenwoordigers van die organismen de betuiging van onze dankbaarheid aanbieden.

Laat mij toe deze reeds te lange welkomstrede te besluiten met een verheugende vaststelling.

Tentoonstellingen van folklore rijzen tegenwoordig als paddestoelen uit den grond op, zoowel in de Vlaamsche als in de Waalsche landstreek, ja tot in Nieuw-België, te Malmédy, toe! Te Brussel in de daartoe aangestelde kommissie twist men om te weten of de groote herdenkingstoet van 1930 folkloristisch of historisch zal zijn!

Bevinden we ons voor een kunstmatige mode, een stokpaardje of een manie van eenige overdreven liefhebbers van rariteiten?

Wij zijn zoo vrij te meenen van neen. De drang naar folklore beantwoordt aan een kerngezonde, democratische strooming van dezen tijd. Het volk wil zijn eigen geschiedenis, zijn eigen verleden van bloed en tranen, van kerk en huis, van vermaak en jolijt leeren kennen, het wil aan de tastbare voor-

werpen en de zichtbare dokumenten, die van het leven der voorouders getuigen, den afstand meten tusschen het gezapige, motorlooze bedrijf van eertijds en het praktische, maar rustelooze koortsleven van thans. Verbaast u dus niet in deze tentoonstelling naast het meest primitieve landbouwalaam ook één van de eerste rijwielen en één van de eerste automobielen aan te treffen. Onze tijd gaat vlug, vlugger dan ons meestal lief is en tal van zaken verdwijnen met het leven van vroegere geslachten, waarmede ze vergroeid schenen. Verwacht u dus op een van onze volgende tentoonstellingen de eerste radio opgesteld te zien, want folklore sluit niets uit, wat tot de kennis van de volksmentaliteit in een bepaalden tijd kan dienen.

We hopen en vertrouwen van u allen overtuigde up to date folkloristen te maken, die, ofschoon konservatief van natuur, meegaan met hun tijd, want de schoonste overwinning van den modernen intellectueelen mensch is niet het verleden te begrijpen, maar het leven te beleven in het licht van het verleden!

Deze tentoonstelling weze er een toepassing van :
" Folklore is levensleer „ !

. . . . .

Daarna werden de genoodigden rondgeleid door den konservator E. H. G. Celis. Eerst werd de tentoonstelling bezocht, die ingericht was in den 2ⁿ beuk. Aan den ingang houdt de " Vaandrig „ der Fonteyne de wacht. Dan kregen wij te zien : den stand van den Kon. Nederl. Schouwburg te Gent, de oorkonden betreffende het leven der rederijderskamers in de XVIe en XVIIe eeuw (Prijsskaarten, uitnoodigingen op landjuweelen, oude platen voorstellende de luisterrijke optochten der rederijderskamers, het eenig exemplaar van de *Spele van Zinne* van Joost Lambrecht (1539), het *Register ofte Handtboeck* van de Fonteyne van Leffinge (1688), *De Schadkiste der Philosophen en Poëten* (1620), handschriften van kluchten, acrosticums, enz.), verder foto's en programma's met betrekking tot het Fransche tooneel (Opera), den Minard-schouwburg (portret van Minard en een aantal Vlaamsche tooneelwerken, die aldaar opgevoerd werden), foto's der tooneelzaal " het Gangsken „ (waar reeds in de XVIIe eeuw gespeeld werd), den rijken stand van de Fonteyne met al de schatten van deze aloude rederijderskamer,

alsook een eenige verzameling oorkonden van Broedermin en Taelijver (de tooneelstukken van Van Peene. programma's, het klad van *De Vlaamsche Leeuw*, enz.). Tegen den wand en de pilaren de borstbeelden van Van Peene, Destanberg, J. F. Willems, de medaillons van Onderet en Van Avermaete, de bronzen borstbeelden van de bestuurders van den Kon. Nederl. Schouwburg Wannijn en Fauconnier en van de tooneelschrijvers Bruno Block en Van Goethem, de standen en vaandels van de jongere tooneelmaatschappijen : den Multatulikring, den Mariakring, Geluk in 't Werk en Tot Nut en voor 't Goede, en om te eindigen het " Spelleke van 't Rabot „ met een drietal groote verzamelingen poppen.

Tevens hebben de bezoekers kunnen vaststellen, dat ook het museum rijker geworden is en dat de verzamelingen met meer orde ingedeeld zijn. Het aantal ensembles is vermeerderd. Naast de boerenkeuken en de herberg vinden wij nu ook een stand voorbehouden aan de volksmaatschappijen en de schuttersgilden (o. a. het St. Jorisingilde), een kruidenierswinkel (samengesteld door den h. De Raedt); in de perken van den eersten beuk : het godsdienstig leven, verrijkt met de prachtige verzameling relikwieën, medailles, enz. van M^w J. Maertens; het Klaas-, Nieuwjaars- en Driekoningenfeest met de eigenaardige peperkoekvormen van den h. Dubois, peperkoekbakker, de suikerpatakons van den h. De Vinck, plaasteren patakons, houten en steenen spekulatievormen, enz.; de nieuwe afdeeling van het landelijk leven met zooveel smaak samengesteld door de hh. Trefois en Verlodt, waar wij, benevens allerlei groot en klein landbouwgerief (o. a. een " kweerne „), een klompenmakerij aantreffen.

Verder in den eersten beuk nog talrijke verzamelingen met betrekking tot de kleederdracht, de volksfeesten, enz. Vermelden wij nog den stand der A. De Cock-hulde, met de maket van het monument ontworpen door den h. Cl. Tréfois en dat te Denderleeuw zal opgericht worden.

Wij bewonderden er tevens het prachtig beeld van Alf. De Cock, door den h. De Raedt vervaardigd. Ook de werken van den betreunden folklorist, in bruikleen geschonken door de familie Hardies-De Cock, waren er tentoongesteld.
